

PROVIDENTIAL PROMISE

ויגש תשע"ו

Artscroll - Chumash

GENESIS PARASHAS VAYIGASH 46 / 3-15

3 And He said, "I am the God — God of your father. Have no fear of descending to Egypt, for I shall establish you as a great nation there. (I) shall descend with you to Egypt, and I shall also surely bring you up; and Joseph shall place his hand on your eyes."
4 So Jacob arose from Beer-sheba; the sons of Israel transported Jacob their father, as well as their young children and wives, in the wagons which Pharaoh had sent to transport him.
6 They took their livestock and their wealth which they had amassed in the land of Canaan and they came to Egypt — Jacob and all his offspring with him. 7 His sons and grandsons with him, his daughters and granddaughters and all his offspring he brought with him to Egypt.

2 אָנוּכִי אֶרֶד עִמָּךְ

הקשר של הקב"ה עם ישראל - "אנוכי ארד עמך" והנה, לא כתוב "אנוכי אתה עמך...", אלא "אנוכי ארד עמך מצרימה".

אהל ויגש יוסף

אנוכי ארד עמך מצרימה ואנוכי אעלך גם עלה וגו' (מו ח). הנה יש להבין הלשון ארד, וכי שייך ירידה ועליה אצל השנית, שהוא ממלא כל עלמין.

3 R. Frand on the Parsha

But the Zohar comments cryptically: "This is the secret of Krias Shema." What does the Zohar mean?

4 ק"ו ב"ן מקדש הלוי

5

* לפיך, החליט יעקב לצאת לדרכו - לבאר שבע, אל המקום בו בנה גם אביו מזבח (לעיל כ"ו, כ"ה), ולבקש תשובות מפורשות לשאלותיו מאת הקב"ה. מנוי וגמור היה עם יעקב, כי אם יורה לו הקב"ה לרדת מצרימה - הוא ימשיך מבאר שבע היישר אל בנו המצפה לו, אולם אם יקבל תשובה אחרת - יחזור אל ביתו ולו יהא המחיר בדמות ויתור על ההזדמנות לראות את בנו האהוב בטרם מותו.
• ואכן, הקב"ה השיב לשאלותיו של יעקב אחת לאחת, וכפי שנוכל להבחין אם נעקוב אחר סדר הפסוקים:

ונראה ליישב את כל הקושיות הנ"ל, כי אמנם יצא יעקב מחברון, אולם פניו עדיין לא היו מועדות מצרימה. הוא כלל לא היה משוכנע שימשיך את המסע עד לנקודת הסיום, שכן הוא באמת התיירא וחשש מפני הצעד הזה!

לפיכך, נמנע יעקב מלהשתמש בעגלות ששלח פרעה לשאת אותו, כיון שהוא הבין שמטרתו של פרעה בשליחת העגלות היתה להביאו למצרים, וכל עוד לא היה ברור לו האם מצרים היא מחוז הפצו - סבר שאסור לו להשתמש בעגלות אלו שלא לשם המטרה המקורית לה הן יועדו!

התלבטויותיו של יעקב בדבר הירידה למצרים, נסובו סביב שלוש חששות מרכזיים: ראשית, כאשר היה רעב בימי יצחק אביו - אסר עליו הקב"ה לירד למצרים, ועתה חשש יעקב כי האיסור בתקפו עומד [ואמנם, זו הסיבה לכך שיעקב לא ירד בעצמו לגור במצרים מיד עם תחילת הרעב, אלא שלח את בניו להביא שבר ממצרים. אכן, כאשר ביקש עתה יוסף שירד למצרים - החליט יעקב לשאול את הקב"ה אודות הצעד הזה במפורש].

שנית, יעקב אבינו לא דצה להקבר במצרים, והוא חשש שירידתו בגיל מבוגר זה אל הארץ ההיא - תגרוך את קבורתו שם.

* כמו כן, היו ליעקב חששות רבים אשר נסובו סביב יכולתו לחנך את ילדיו ונכדיו כראוי בעת שהותם במצרים. הוא חשש מפני השפעה שלילית העלולה

לפגום בתומתם ובטהרתם של בניו ובני בניו, ובנושא זה לא היה מוכן להתפשר בשום פנים ואופן.

בתחילה - אמר לו הקב"ה: 'אנוכי הקל-אלוקי אביך, אל תירא מרדה מצרימה'. כלומר: הקב"ה הבהיר ליעקב כי למרות שהוא אלוהי יצחק, אשר הורה לו שלא לרדת מצרימה - הוא מבהיר עתה כי ליעקב אין מקום לחשש מפני הצעד הזה.

לאחר מכן ממשיך הקב"ה ואומר ליעקב: 'כי לגוי גדול אשימך שם', כאשר בכך הוא מניח את דעתו בדבר החשש השלישי, מפני התדרדרות רוחנית העלולה לפקוד את בניו וצאצאיו במצרים.

• בהגדה של פסח אנו אומרים: 'ויהי שם לגוי - מלמד שהיו ישראל מצויינים שם', ומעתה, הוא אשר הבטיח הקב"ה ליעקב כי בניו ובני בניו יהיו מצויינים, בולטים ובלתי-מעורבים בין המצרים, כאשר עובדה זו תסייע למנוע את התבוללותם והתדרדרותם הרוחנית.

גם לחששו של יעקב מפני קבורה עתידית במצרים - התייחס הקב"ה, כאשר הוא מבטיח להעלותו גם עלה. את פשר הכפילות נראה לבאר, כי תהיה ליעקב עליה עולמית אל קברו אשר כרה לו בארץ ישראל, כאשר בכל התקופות ובכל הנסיבות - איש לא יהיו להפריע את מנוחתו, מנוחת עולמים.

פרשת ויגש * תורת אברהם יי פ"ט

יוסף מוכיח: אפשר להישאר צדיק גם במצרים הטמאה!

"אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה ויוסף ישית ידו על עיניך" (בראשית מו, ז)

"לפי שהיה מצר על שנוקק לצאת לחוצה לארץ" (רש"י)

בעומדו לרדת לארץ מצרים, ידע יעקב אבינו כי אין זה דבר פשוט כלל ועיקר לעובד ה' לרדת למצרים, כידוע הייתה ערוות הארץ, מקור הטומאה, ומה לכהן ב'בית קברות רוחני' זה? חשש כבד רבץ על ליבו: כיצד יוכל להישאר במדרגתו הגבוהה והנעלית?

ועל כן נגלה אליו הקב"ה, כדי להודיעו כי אל לו לחשוש לרדת למקום נמוך כל כך, שכן בכוחו של יוסף אפשר גם אפשר לשמור על הקדושה גם בארץ נכר נמוכה במדרגתה של ארץ מצרים, כפי שראינו את יוסף הצדיק עומד בניסיון קשה כל כך של אשת פוטיפר ומתגבר על היצר, זאת משום שכוחו של יוסף הצדיק, מידת היסוד - שמיירת הברית, מסיע לשמור על צלם אדם רוחני אפילו במקום נמוך כארץ מצרים.

וכן יתבאר פסוק זה: הקב"ה אומר ליעקב אבינו "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה", כלומר: יכול הינך לרדת לארץ מצרים ללא חשש, כי אני מבטיחך כי אתלווה אליך גם למקום נמוך כל כך, ומבטיח אני לך שגלות זו תסתיים ושוב ישובו בניך לארץ ישראל. ובאשר לדאגה על שמירת הקדושה במקום טמא כל כך כארץ מצרים, מוסיף הקב"ה ואומר ליעקב: "ויוסף ישית ידו על עיניך", דהיינו: כוחו של יוסף הצדיק, מידת היסוד, יעזור לכם לשמור על מידת הקדושה גם במצרים הטמאה והמסוכנת!

9 ט"ו תמוז - ר' אהרן רובינר

צריך ביאור, שהרי לשון "אנכי" משמעו שהוא יעשה הכל לבדו, שהוא יורידנו למצרים לבדו והוא יעלנו ויקברנו לבדו בארץ ישראל, והרי למעשה רואים אנו שיוסף וכל השבטים קברוהו, והרי לא ראו איזה גילוי אלוקות מיוחד בקבורתו של יעקב בארץ ישראל.

אמנם צריכים אנו לדעת, שאפילו כשרואים בעיניים שאנשים עושים מעשים, הם אינם אלא שליחים, אבל בעצם את הכל עושה רק הבורא לבד, והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, וכולם הם רק שליחים ממנו יתברך.

ולסיום, שב הקב"ה להניח את דעתו של יעקב באשר לחששותיו מפני השפעה שלילית העלולה להזיק לצאצאיו, ואמר לו: "ויוסף ישית ידו על עיניך". כשם שבקריאת שמע אנו מכסים את עינינו בידנו בכדי שלא לראות דברים המבלבלים את הכוונה (עיי' שר"ע א"ח סימן ס"א, ס"ה) - כך הבטיח הקב"ה ליעקב כי יוסף, אשר התנסה בעמידה עיקשת מול פיתויי מצרים - יסייע בידו לחנך את בלוי ונכדיו, וכיכול להשית ידו על עיניהם בכדי שלא יראו את תועבת מצרים ולא יושפעו ממנה...

טיב פרשת ויגש התורה תקצא

אנו רגילים כל הזמן להודות לקב"ה על מה שהוציאנו ממצרים, וכמו שצויה אותנו התורה (דברים טו, א): "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים", אולם כאן רואים אנו שגם הירידה למצרים היתה רק על ידי הבורא, כמו שאומר הוא ליעקב: "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה".

וצריכים אנו לדעת שכשם שהבורא עצמו הוציאנו ממצרים, וכמו שאומרים (בהגדה של פסח) אני ולא מלאך, אני ולא שרף, כך הוא הדבר גם בענין הכניסה למצרים, שהוא בעצמו הכניסנו לשם! כי באמת הוא עושה את הכל בעולם, ולכך אמרו חז"ל (ברכות דף נד ע"ב): "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה", משום שהוא עושה את הכל, בין את הדברים הטובים ובין את הדברים הרעים, הכל בא אך ורק ממנו.

וכך אמר דוד המלך ע"ה (תהלים קא, א): "חסד ומשפט אשירה לך ה' אומרה", ודרשו על זה חז"ל (ברכות דף ס ע"ב): "אם חסד אשירה, ואם משפט אשירה", היינו בין כשזוכה אדם לראות את חסדי הבורא בעולם, ובין כשרואה בעולם רק את גבורתו, היינו משפטו. עליו להודות לבורא ואף לשיר לפניו.

11 The Call of the Torah - R. Munk

4. I SHALL GO DOWN WITH YOU TO EGYPT. Maimonides (Guide, 1:27) comments on this verse as follows: "Onkelos the proselyte, who knew the Hebrew and Syriac languages perfectly, made every effort to avoid anthropomorphisms (attributions of human form to God). Whenever the Torah (speaking of God) employs a term which might imply corporealization, Onkelos interprets it according to

its real sense. Every time he finds such a term indicating one of the different forms of movement, he takes the movement in the sense of manifestation or appearance, etc. . . . However, to the words 'I shall go down with you to Egypt,' he gives a literal translation: עמך אחית עמך למצרים, and that is very noteworthy and it proves the exceptional talent of this master and the excellence of his manner of interpretation. For through this translation he

12 After quoting these views of Maimonides on Onkelos' ideas, Nachmanides goes on to give a detailed analysis of his principles of translation and he reaches a somewhat different conclusion. He holds that Onkelos' main idea is not to avoid anthropomorphism but is rather based on kabbalistic grounds. In particular he suggests that when Onkelos translated the phrase "I shall go down with you to Egypt" in a literal sense, he wanted to refer to the talmudic statement that the Shechina (Divine Presence) accompanies Jewry in its wanderings among the nations (Shabbath 89b and Megillah 29a). This idea emphasizing the divine solicitude for Jewry as it wanders miserably among the nations seems of such supreme importance to him that he refuses to paraphrase the verse. A similar

opinion is expressed by such commentators as R. Yitzhak Arama, R. Bahya and R. Chaim ben Attar. The latter adds (and proves with numerous examples) that the Divine Presence hovering near people who are suffering can vary in its degree of attachment depending on their numbers and quality, and also on the time and place.

AND YOSEF WILL PLACE HIS HAND OVER YOUR EYES. The patriarch is informed that he will remain in Egypt until the day of his death (Rabba).

אל תירא מרדה מצרימה וגו'. אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלך גם עלה, ויוסף ישית ידו על עיניך. (מו, ג-ד)

ליעקב אבינו אוחזתו חיל ורעדה לרדת מצרימה עם כל ע' נפש שלו; אנשים נשים וטף. שהרי מצרים המקולקלת שבארצות בכשפים ובעריות וכו', וא"כ בגלות הזה עלולים ח"ו לירד ירידה גדולה ברוחניות. ואם נגזר בברית בין הכתרים לאע"ה שגר יהי זרעך בארץ לא להם, א"כ שתהא הגלות בארץ קרובה יותר אל הקדושה, ולמה דוקא למצרים תהא ירידתם.

אבל רצונו ית' הי' להורידם למצרים אשר שם היו הרבה נצוצות מימות אדה"ר, כדי שיעלו אתם בצאתם, ועשו את מצרים כמצודה שאין בה דגים, ולכן הי' יוסף הצדיק צריך לרדת תחילה לזכך קצת האויר העכור שבמצרים, אחרי שכבר ירדו תחילה אברהם ושרה לשם.

וזה לנו ללימוד עצום, שיהודי א' הנמצא בקצה העולם בארץ גדולה של עובדי גלולים מכשפים ומנובלים, ודבוק שם לתורה ומצוות, בפרט אם נשמר בקדושה, ומתגבר על נסיון שמביאים עליו, שאו קרוש יאמר לו. הרי הוא מושך אליו כל

נצוצי הקדושה המפוררים, ומעלה אותם לגבוה, ומכניע הסטי"א, שאינה יכולה להביט בפני הקדושה.

וכשמתחיל להתעורר באיתערותא דלתתא לקדושה, זוכה לסייעתא דשמיא, ונשמתו שומעת את קול ה' הקורא אליה: פלוני בני אִיִּקָה! איה אתה ומה תפקידך. עמוד והתחזק בארץ מרחקים, ומשם תקרב אל ה', ותזכה להביא שלל רב של קדושה וטהרה כדורון לממ"ה הקב"ה.

וזה שאמר הקב"ה ליעקב אבינו אנכי ארד עמך מצרימה, אנכי היא השכינה הק', כנוכר בוה"ק אכ"י דא שכנתא תהא (ח"א דף רכת. ח"ב פה. ועוד), היא תרד עמך. ואז ואנכי אעלך גם עלה ע"י קדושת בני"ש שם, השכינה תהיה אתם לשמרם, ותעלה גם שלל רב משם הטמון ברכוש מצרים שאסף יוסף הצדיק.

כמה צריך לשמור שלא להיות מושפע מסביבה רעה

"אנכי ארד עמך מצרימה" (מו.ד.)

"עשר ירדות ירד הקב"ה על הארץ... (שם פ' לט) ירידה רביעית שירד למצרים שנא' (בראשית מז) אנכי ארד עמך מצרימה, הי' יעקב מהרהר בלבו ואמר איך אעזב ארץ אבותי ואלך אל ארץ שאין יראת שמים ביניהם א"ל הקב"ה אל תירא אנכי ארד עמך" (פרקי דרבי אלעזר י"ד)

הנה "ירידה" בדרך כלל היא מאורע גדול ורב ערך מאד, כפי שרואים שרקבלת התורה משתמשת התורה בלשון "ירד ה' על הר סיני" וירידה זו הינה אחת מעשר פעמים שארעה בדברי ימות עולם. צריך אם כן ביאור, איזה דבר מיוחד היה כאן? ביותר תמוה, הלא הקב"ה כבר הבטיח לו "אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם" וכמו שדרשו ז"ל "ויהי שם לגוי גדול מלמד-שהיו ישראל מצוינים שם" ואעפ"כ לא נחה דעתו, עד שהוצרך למאורע מתריד כירידת ה' להבטחו הבטחה?!

ביאר הגה"צ רבי אביגדור מילר זצ"ל מנהל רוחני ישיבת רבי חיים ברלין שהלימוד בזה הוא, שכמו שנחוצה ירידת ה' למתן תורה, אותו דבר נחוצה ירידה כזו, כדי לשמור על תמימותו של עם ה' שלא יתקלקל חלילה בין האומות. כל כך היא נחיצות וחשיבות השמירה שלא להתקרב אל רעים, כפי שמצינו בחז"ל (ברכות ג.) "ר' יוסי שמע בחורבה בת קול מקוננת על חורבן בית ה' ושריפת היכלו ועל גלות ישראל לבין האומות", הרי שסכנת וצרת הקלקול מהתערבות בין בעלי עבירה, כל כך גדולה שראוי לשאוג עליה בחדא מחתא עם שריפת בית המקדש עצמו.

לב אביגדור עמ' כא

אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה (מ"ה ד.).

מצינו ברש"י ז"ל (שבת פ"ט. ב.) "גם עלה — גם לרבות ד' מלכות". ונאמר לומר בביאור הדבר, על פי מה שאמרו בוה"ק (ח"ב — ר"ט.ו. פ') גאולת מצרים דאית בה ארבע גאולות, וב"נצוצי אורות" (שם) פ"י ש"מזה יבואר דגאולת מצרים יסוד מוסד לגאולות ולגאולה העתידה, וזה רמז למה שנאמר (תהלים ק"ה. ב') יאמרו

גאולי ה' אשר גאלם מיד צר ומארצות קבצם, היינו יאמרו לעתיד כאשר גאלם מיד צר — פרעה, הואיל — ומארצות קבצם".

ולכן נאמר ואנכי אעלך גם עלה, כי ע"י העליה ממצרים. נזכה ל"גם עלה", הגאולה העתידה. בריבוי וגדולה, ועליה אה"ה עליה, ללא כל ירידה כלל, כמו שאמרו (שמות רבה פ"ג.) כל השירות שנאמרו בעולם לשון נקבות וכו', כך הן הצרות באות עליהן וכו', לכך עמדו בבל ומדי ויון ואדום ושיעבדו את ישראל, אבל לעתיד לבא אין עוד צרות בו. באותה שעה אומרים שיר לשון זכר, שנאמר (שם צ"ח. א') שירו לה' שיר חדש, וברש"י (שם צ"ו. א') "כל מקום שנאמר, שיר חדש על שם העתיד נאמר". (ועיי' זוה"ק ח"א — קכ"ג. ב') ורמז לדבר, ואנכי אעלך גם עלה" עם ד' הכוללים בגימטריא "במשיח".

ועוד לאלוק מלין בזה כי גאולת מצרים היתה בחפזון, כדי שלא ישתקעו בטומאת מצרים, מה שאין כן הגאולה העתידה שתהיה קמעה קמעה (ירושלמי ברכות פ"א ה"א א') לאחר שאין חשש שישתקעו בטומאת האומות, שהרי התורה כבר בדינן, וזה שאמר הכתוב: ואנכי אעלך, בגאולת מצרים תהיה עליה אחת, ואילו הגאולה העתידה תהיה "גם עלה" עליה אחר עליה, וכדכתיב (ישעיה נ"ב. י"ב) כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו וגו', כמ"ש האוה"ח שמות.

וגם אל תפחד שתשארו שקועים שם. וכמו שכבר הזכרתי המדרש משל לשפחה שהלכה לשאוב מים ונפל כדה לבאר, ובכתה ופחדה לשוב הביתה, אבל מיד הגיעה שפחת המלך לשאוב ונפל גם כדה לבאר, אז שמחה השפחה הראשונה, ואמרה מי שירד להעלות כד המלך יעלה גם כדי. - כן הבטיח הקב"ה ליעקב אבינו "אנכי" היא השכינה הק' אע"פ גם עלה יחד עמה.

ועוד שירידה זו לעומק תהום טומאת מצרים, היא לצורך עליה, דאי אפשר לקבל התורה בלי להצרף תחילה בכור הברזל, כמ"ש (דברים ד, ט) ואוציא אתכם מכור הברזל ממצרים. ולכן אנכי ארד עמך, ושם אצק ואצרף אתכם יחד"כ ואנכי אע"פ גם עלה. - ואל תפחד ממראה עיניך ועיני ילדיך, את גלולי טומאת מצרים, כי ויוסף ישית ידיו על עיניך קדושתו תעמוד לכם לשמור על קדושת עיניכם.

"אל תירא מרדה מצרימה וגו', ויוסף ישית ידו על עיניך" [מג, טז].

א] סיבת חששו של יעקב ניתן להבין על פי דברי הבית הלוי, וז"ל: יעקב הבין וידע דירידתו למצרים היא ההתחלה של הגלות שנגזרה על בניו בברית בין הבתרים, והיו זרעו נצרכים להיות במצרים ארבע מאות שנה בשיעבוד, וע"כ נתיירא מאד באהבה בעת שקנה הבכורה מעשו להיות הוא העומד במקומו שהוא יהיה הבכור ויחול עליו כל חוב השיעבוד והגלות, כדי שעי"כ יזכה אח"כ בברכות אברהם ובב"מ"ק, מ"מ סבוך היה שתהיה הגלות במדינה אחרת - לא במצרים רבת הטומאה ומלאה גלולים עד שקראו הכתוב "ערות הארץ". וכיון שנתורע לו שתהיה הגלות במצרים, נתיירא שמא לא יוכלו בניו להיות במצרים כ"כ שנים בשיעבוד וישארו בקדושתו, ואולי חלילה ישתקעו בטומאתן של מצרים עד ששוב לא יהיו ראויים להגאל כלל לעולם.

וז"ש לו הקב"ה "אל תירא מרדה מצרימה", דלשון יראה נופל על דבר שהוא בספק, אבל דבר שהוא בהכרח אינו נופל בו לשון יראה רק לשון דאגה, ועל עיקר הגלות לא שייך יראה, ורק על המקום שתהיה הגלות - דיכולה להיות גם במדינה אחרת - שייך לשון יראה. ואמר לו "אל תירא וגו' אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אע"פ גם עלה". הבטיחו שלא יניחם להתקלקל לגמרי, ואם יצטרכו - יוציאים גם קודם שיושלם הזמן, דנגאלו תוך הזמן, שאם היו שם עוד זמן מה היו משוקעים בטומאה ולא היו ראויים להגאל לעולם, והוציאים באמצע הזמן כדי שיוכלו להגאל בביאת משיח כשישלימו כל החשבון, עכ"ל.

22

שלום

ויגש

נתיבות

לעבדך באמת ויגש

20

קעב

אומר הבית הלוי, שהבטחת הקב"ה ליעקב "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אע"פ גם עלה" - היא הגדולה שבהבטחות, כי בהבטחה זו קשר הקב"ה את עצמו עם ישראל, שפרסום כבודו בעולם יהיה רק באמצעות ישועתן של ישראל.

משמעותה של הבטחה זו, שלעולם לא יפרסם הקב"ה את שם כבודו בעולם ע"י מעשה היוצא מחוץ לדרך הטבע, אלא אם כן יתנה המעשה נצרך לישועתן של ישראל, ובכל זמן שיהיו ישראל בשפלות חלילה ולא יהיו ראויים לישועה, ממילא יהיה גם כבודו בהסתר ובהעלם. וזהו שאמר הקב"ה ליעקב: "אנכי ארד עמך מצרימה" - דכל זמן שישראל יהיו בירידה, גם כבודי לא יהיה נגלה בעולם, בבחינת "עמו אנכי בצרה". ואנכי אע"פ גם עלה" - שכשאעלה אותך אזי ע"י עלייתך יתפרסם גם שמי בעולם ותהיה עליה לכבודי.

וקשר זה שקשר הקב"ה עם ישראל, שפרסום כבודו יהיה רק באמצעות ישועתן של ישראל, הוא הביטחון הגמור שעם ישראל לא יאבדו חלילה, שהרי תכלית הבריאה הוא פרסום כבוד ה' בעולם, והיות שפרסום כבוד ה' גלוי בישועתן של ישראל, נמצא שהבאת הבריאה אל תכליתה מחייבת את ישועתן של ישראל.

21

שלב

שרגא

פרשת ויגש

דעת

3720127

קדושת התורה וקדושת התפילה

אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אע"פ גם עלה (מג, טז)

הקשה האור החיים, שממה שכתוב אנכי ארד עמך מצרימה - משמע כי ירדה עמו שכינה למצרים, והרי אמרו חז"ל (שמו"ר יב, ה) שמשנה רבינו לא היה יכול להתפלל בתוך מצרים משום שהיתה מלאה גלולים ולא היתה שם שכינה, וע"ש שהאריך לבאר שישנם כמה דרגות באור השכינה.

בארה"ת הק' מקשה ע"פ אנכי ארד עמך מצרימה, דמהכתוב משמע כי ירדה עמו שכינה למצרים, וקשה לדבריהם ז"ל (שמו"ר יב) שאמרו כי מצרים להיתה מלאה גלולים לא היתה שכינה שם ולזה היה משה צריך לצאת תוך לעיר להתפלל דכ' כצאתי את העיר. וכתב, ואולי שכוונת דברי ה' היא ע"ד אמרו עמו אנכי בצרה, שרמו לו כי כביכול יסבול עמו הצרה, והוא אמרו אנכי ארד עמך מצרימה פי' לשון מצר וכו', ולעולם לא ירדה שכינה למצרים מקום המטונף. אך מקשה ע"ז ממה שאחז"ל בכמה מקומות כי שכינה עמהם במצרים, כאומרים (מגילה כט): גלו למצרים שכינה עמהם,

וכן אמרו (תנחומא ויחי) וישתחו ישראל על ראש המיטה לשכינה שהיתה שם. ומבאר הדנה השראת השכינה יש בה מדרגות לאין מספר בסוד כי גבוה מעל גבוה שומר. וכמו שמצינו בדברי חז"ל (אבות ג) עשרה שיושבין ועוסקין בתורה שכינה ביניהם וכו', ומנין אפילו שנים ומנין אפילו אחד, דפשיטא שהשראת השכינה על האחד איננה באותה מדרגה דשריא על עשרה, אלא כי הדרגות אור השכינה רבים המה גבוה מעל גבוה. וכן הא דכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, שלאחר שעשו המשכן וכל ההכנות ירדה השכינה וכבוד ה' מלא את המשכן, שהיתה מדרגה עילאה של ושכנתי בתוכם שאפילו אלף שיושבין ועוסקין בתורה אינם משיגים כיוצא בה. והיינו שיש בחי' השראת השכינה שהיתה בקבלת התורה ויש מה שהיה בהקמת המשכן, ויש ביושבים ועוסקים בתורה שכינה שרויה ביניהם לפי הדרגות המנין, ויש כמשאחז"ל (סוטה יז) איש ואשה זכו שכינה שרויה ביניהם, שכל אלו הם בחי' ומדרגות חלוקות בהארץ אור השכינה. ובוה נתישבו דבריהם ז"ל, שאמנם בתוך מצרים לא ירדה שכינה במדרגה העליונה, אבל היתה שם השראת השכינה בדרגה קטנה יותר שע"ז נאמר אנכי ארד עמך מצרימה.

אמנם יש לחלק בין תורה לתפילה. כאן מדובר על אודות השראת השכינה
שיש בשעת לימוד התורה, כמו שכתוב במשנה (אבות פ"ג משנה ז). לימוד
התורה אפשר שיהיה אפילו במצרים עצמה, אבל לתפילה היו צריכים לצאת
מחוץ לעיר.

וזה יכול להיות מחמת שתי סיבות. הסיבה הראשונה שזה היה מחמת גדול
* קדושת התורה שאין שולטת בה שום טומאה, וארבע אמות של הלכה
יוצרות מעין חומה ומסגרת שאין ביכולת שום טומאה לחדור לשם.

והסיבה השניה אפשר להפך, שדרגת התפילה היא גדולה עד כדי כך, שמוכרח
להיות אויר קדוש וך ומוזכך המוכן לתפילה, וריח של טומאה פוגם,
ואילו בלימוד התורה אין פוגם ריח טומאה.

24 תפילה

אכן עדיין קשה מאד מהוה"ק הנז' שכאשר ירדו ישראל לגלות מצרים ירדה עמהם השכינה עם כל הפמליא של מעלה וכל המרכבה, אינון רתיכין ומשריין עלאין למצרים, וכן מה שאמרו שם ותנינן בכל אתר דישראל גלו תמן שכינתא גלתה עמהון. וכן להלן (ה): א"ר יהודה אלמלי הוו ידעי בני נשא רחמיותא דרחים קוב"ה לישראל הוו שאגין ככפיריא למרדף אבתריה דתניא בשעתא דנחת יעקב למצרים קרא קב"ה לפמליא דיליה אמר להון כולכון חותו למצרים ואנא איתות עמכון וגו', בשעתא דנחתת שכינתא למצרים נחתו בהדה שתין רבוא של מלאכי השרת וקב"ה בקדמיתא, הה"ד (מיכה ג) ויעבור מלכם לפניהם וה' בראשם. ומשמע מזה שבמצרים היתה השראת השכינה במדרגה הגדולה ביותר שהקב"ה וכל חילא דשמיא ירדו למצרים. ויתכן לבאר בזה, שכאשר ירדו ישראל לגלות מצרים נתן להם הקב"ה את ארץ גשן ששם יהיה מקום מיוחד ופינה טהורה לשכון שם ישראל, ושם היתה השראת השכינה, ומה שנא' כצאתי את העיר אפרוש את כפי זה היה בעירו של פרעה שהיתה מלאה גילולי ע"ז, וע"כ לא היתה יכולה להיות שם השראת השכינה רק מחוץ לעיר, אבל בארץ גשן היתה השראת השכינה שע"ז נאמר אנכי ארד עמך מצרימה ובכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם, וכן מה שהוכיח האוה"ח הק' מהפ' וישתחו ישראל על ראש המטה דמשמע שירדה שכינה למצרים כל זה היה בארץ גשן ששם לא היו גילולי ע"ז, ושם היתה השראת השכינה של אנכי ארד עמך מצרימה, שבכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם.

25

אכן עדיין קשה מהא דכתיב במכת בכורות ועברתי בארץ מצרים וגו', ואחז"ל ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך, והכיתי כל בכור אני ולא שרף, אני ה' אני הוא ולא אחר, שהקב"ה בכבודו ובעצמו עבר בארץ מצרים. וגם כאן יש להקשות כנ"ל איך ירדה השכינה לתוך מצרים המלאה טומאה וגילולים, וכדאיתא שזה היה הטעם למה ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך אני ולא שרף, כי הטומאה במצרים היתה כה נוראה שאפילו מלאך ושרף שהיו יורדים לשם היו אוכדים בטומאה, ע"כ ירד לשם הקב"ה בכבודו ובעצמו.

לכן בחפזון יצאת מצרים שהוציאם הקב"ה משם ברגע האחרון. וביארנו הענין בזה ע"ד משל למלך שרואה את בנו שנפל לכיבי של שופכין ואין אף אחד שיוכל לרדת להוציאו משם, והמלך לבוש ביקר תפארת לבושי המלכות וכתר המלוכה בראשו, שבדאי לפי החוקים וסדרי המלוכה אין לו לרדת לבור השופכין ולטנף את בגדי המלכות, אבל כאשר בנו יקירו מוטל שם, הרי האהבה שהטביע הקב"ה כאב לבנו גוברת בלבו על כל החשבונות, והוא קופץ עם כל בגדי המלכות אל הבור פנימה להציל את בנו. ע"ז היה ביציאת מצרים כאשר ישראל היו בסכנה לטבוע בטיט היון של טומאת מצרים, אז לגדל אהבת ה' אותם כביכול נחפו הקב"ה וירד לתוך מצרים להצילם משם. וזהו שאמר הקב"ה ליעקב אל תירא מרדה מצרימה אנכי ארד עמך מצרימה וגו', כי עיקר הפחד של יעקב היה משער הנו"ן, שהיה מתירא מאותו הרגע האחרון כאשר יהיו כבר משוקעים במ"ט שערי טומאה האם יוכלו ישראל לעמוד או, האם יוכלו עוד להגאל משם ולא יטבעו בשער הנו"ן. וע"ז הבטיחו הקב"ה אנכי ארד עמך מצרימה, שברגע שישראל יעמדו לטבוע או אנכי ארד עמך מצרימה, אף כי מעולם לא ירדה שכינה בתוך מצרים המלאה גילולים, אבל כאשר ישראל בסכנה ועומדים לטבוע בודאי שארד בחפזון אפילו לתוך מצרים להצילם. וזהו גם מש"נ במכת בכורות ועברתי בארץ מצרים וגו' אני ה', כי בעת שישראל עמדו לטבוע אמר הקב"ה אינני סומך לא על מלאך ולא על שרף אלא אני בעצמי ארד לתוך מצרים להצילם ברגע האחרון לבל יטבעו שם מבלי תקומה ח"ו. ובוזה טמונה תשובה אף למה שהעיקר ליעקב מכל הד' גליות, שאנכי ארד עמך תמיד, בכל הגליות שיעברו ישראל כשהיה מצב שהם עומדים ח"ו לשקוע אנכי ארד עמך, שבכל המצבים יהיה הקב"ה עם ישראל, אם אסק שמים שם אתה יאף כי אציעה שאול הנך, בעת שהיו בשאול תחתית גבטיח הקב"ה שלא יעזוב אותם ולעולם לא יניח להם לטבוע.

הפנינים

טוב 27 ויגש

אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי
אעלך גם עדה (מו ד)

וכך היה בגלות בכל שה' ירד עמהם בכלה. כמו שנאמר (ישעיה מג יד) למענכם שלחתי בכלה, וכך הוא בכל הגלויות כמו שאמרו חז"ל (מגילה כט). כל מקום שגלו ישראל גלתה שכינה עמהם. ולא רק כשרבים בצרה ה' עמהם בצרה, אלא אפילו אם יחיד נמצא בצרה ה' עמו בצרתו, כמו שנאמר (תהלים צא טו) עמו אנכי בצרה.

וכאשר רואה הקב"ה בעין השגחתו שאין כחתם לסבול יותר את התלאות, או שכבר שבו אליו בכל לבבם, מצוה תיכף שהצרות תסורנה, כמו שהפסוק מסיים, אחלצהו ואכבדהו, אורך ימים אשביעהו.

those who would harm him.¹⁴⁷ This principle applies to each of us. To the degree that we believe that God directs our lives, that is how much providence and protection we will receive. "God is your shadow," says the verse (Psalms 121:5). For just as a shadow follows a person's movements, so too, God deals with us according to our actions and emotions. The more we realize that God watches over each detail of creation, the more this realization empowers our lives. God will then protect us from danger, and tend to our needs in the most amazing ways.¹⁴⁸

* The Apter Rebbe explains that the word for faith, *emunah*, is related to the word *omen*, which means a guide or mentor, for the two meanings are related. When we have faith in God's constant protection, we actually draw that providence into our lives. Then, nothing in the world can harm us.¹⁴⁹

The opposite is also true. If we deny God's presence and believe that everything happens to us "by accident," then God will direct our lives through the screen of nature and chance. This is a much lower level of providence than that of open revelation, when a person can see God's guiding hand.

28
מזה נראה ברור שאפילו אם האדם נמצא במדרגה התחתונה בארץ רחוקה ביד המציקים לו, אל יתיאש, אלא ידע שע"י תשובתו לה' יתעוררו עליו רחמי שמים ויושע מיד אויביו. ולא עוד, אלא שאז השגחת ה' חופפת עליו יותר מאשר בעת שלום ורווחה, והקב"ה יוראה את צערו ועומד לימינו אם יקרא אליו בכל לבו, כמו שנאמר (תהלים לד יט) קרוב ה' לנשבר לב ואת דכאי רוח יושיע.

ולכן אל יפול לבבו בעת ההיא, אלא יבטח בה' שישמרהו ויצילהו, ויחזק את עצמו בשמירת התורה בכל כחו, כמו שנאמר (יבשים גג טו) כי ה' אלקינו מתהלך בקרב מחניך להצילך ולתת אויבך לפניך והיה מחנך קדוש. (חפץ חיים עה"ת)

29 נתיבות

והנה כמו שיש גלות הכלל כך יש גלות הפרט, כדצ"ל מהבעש"ט ז"ע בענין קרבה אל נפשי גאלה. וכמו שאנו מבקשים שתרחמני עוד בגלותי לגאלני ולעורר לבי לאהבתך. וענין בכל מקום שגלו ישראל שכינה עמם שייך גם בגלות הפרט, בעת שיהודי מרגיש עצמו כבח" הולך חשכים ואין נוגה לו יאמין שאנכי יורד עמך מצרימה, שהקב"ה נמצא תמיד עם יהודי אפילו במצב הגרוע ביותר, ואנכי אעלך גם עלה.

והלבו

פרשת ויגש

33 הלכה

גם כי אלך בגיא ללמות לא חילא רע כי אספה עמדי (תהלים כג ד) ראיתי בספר הק' בית ישראל שדוד המלך אמר כן על סמך מה שהוצטס יעקב אבינו אל חילא מרדה מנרימה אנכי ארד עמך מנרימה וגו', הרי שהוצטס שלא יפחד מהרע ומהגלות המר, וגם שהשי"ת יהי עמו צמריים, וזה שאמר דוד המלך גם כי אלך בגיא ללמות, לתוך המושך של עולם הזה, לתוך הגלות ולת הקליפות של אומות העולם, כמו מנרים שנקראת בשם 'ללמות', לא חילא רע כי אספה עמדי, כמו שר' (מו ד) אנכי ארד עמך.

ויש ללמוד מדוד שהבטחה זו של 'אנכי ארד עמך מנרימה ואנכי אעלך גם עלה' קיימת גם בזמן הזה, ויש לדעת באזהרה זכות לנו מוצטסים שהשי"ת ישאר עמנו בגלות, ועל ידי זה לא יהי לנו מה לפחד. מנינו בפרשה (מה יב) שיוסף הצדיק אמר לשבטים 'הנה עיניכם וגו' כי פי המדבר אליכם, ור' רש"י בלשון הקודש, יוסף הצדיק רצה להוכיח לאחיו שהוא נשאר בקדושתו, כי ידע שיחשבו יעקב אבינו שכל השנים שהיה צמריים צמח ערות הארץ ודאי נתפס בטומאת מנרים, ובפרט שיוסף הצדיק לא הי' עבד רק מלך שיכול לעשות כל מה שרצה, ולכן הביא להם יוסף הוכחה על קדושתו, וכמו שאמרו השבטים ליעקב אבינו עוד יוסף הי' היינו צמחית בן איש פי חיות דקדושה צלי לפגוס קדושתו

31 שמן פרשת ויגש המוב סא

ובא הבטחה שני' של ואנכי אעלך דפרש"י שהוא הבטחה על הקבורה אבל בפשטות לפי הנ"ל הוא הבטחה שיבוא השכינה לגאל ג"כ. אלא דקשה דלמה צריך כל זה אם הגאולה היא רק לבוא למצב ולדרגה שהי' קודם הירידה א"כ מי צריך לכל הטירחא וע"ז בא ההוספה דאעלך גם עלה דהיינו דירוחו ע"י הגלות מה שלא היו אפשר להשיג בלתי הגלות והשעבוד מצמצרים נעשה לכור הברזל שיוצא ממנו זהב וכסף נקי שיתעלו במדרגתם עד להיות ראויים במשך ז' שבועות לקבלת התורה א"כ זהו לא רק הבטחה אלא גם יסוד באמונת ישראל-ל דכל צרה צריך להיות אמונה דבא לטובתו וסוכ"ס יתעלה ע"י כענין נסיון דכל נסיון גורם התעלות.

מנחם ציון

32 קעד

אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה (מו ד).
"אנכי" — הי' אלקיך — "ארד עמך מצרימה" — לקיים את מה שהבטחתך (בראשית כח), ותנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך" שכינתו לא תסתלק ממך ומורעך בכל מקום שתהיו נפוצים שמה, "ואנכי" — כל עת שתהיו דבקים ב"אנכי" ולא תסיון את דעתכם ממני, "אעלך גם עלה", אקיים את מה שהבטחתך (שם); "והשבתך אל האדמה הזאת כי לא אעזוב עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך".
יעקב טרם גויעתו אמר לבנו יוסף (שם מו): הנה אנכי מת, הוא רמו לו שיתכן שהמושג אנכי ישתכח ויעקר בסגות הזמנים ובמרוצת הדורות כאשר יהיו במצרים, או והיה אלקים עמכם, מדת הדין-תשפוט אתכם, עינייכם ושעבודים קשים ומרים יהיו מנת חלקכם, ועל כרחם תעלו שוב על לבכם את זכר אנכי. כמו שכתוב (שמות ב): ויהי בימים הרבים ההם ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויעקרו ותעל שועתם אל האלקים מן העבדה" ושם (ד) נאמר, "והי' אמר אל משה ועתה לך ואמרי אלהי עם פיר, ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' — מדת הרחמים — את בני ישראל וכי ראה את ענים.

ויוסף ישית ידו על עיניו (מו, ד)
נראה שיש בזה רמז לגלות, שהגזירות הושפעו מהמשפיע עלינו בגלות
מסמאים את עינינו מלראות חשכת הגלות, אבל כשנפקה עינינו נראה שאנו
מצויים בחושך ואפלה ממש. והו' יוסף, היינו מידת השררה, העשירות והשפע
שבגלות היא שתסתיר האמת, ונחיה בגלות מבלי שנחוש בחשכה.
ועוד רמז יש בכך שלפעמים אדם נוסע לצרכי עצמו או מסחרו, אבל
לאמיתו של דבר, הקב"ה מכוון שיגיע למקום זה לתכלית שונה לגמרי, והוא
אינו יודע המטרה האמיתית, אלא מדמה שלצרכיו הגיע, והו' שמבואר
בפסוק שיוסף ישית ידו על עיניו, שיעקב ירד למצרים לראות את יוסף, וסיבת
זו מסתירה את התכלית האחרת שרוצה בה הקב"ה, היינו תחילת ירידת
ישראל למצרים

37 איב הגירה - ר' גאא

אפשר לפרש בזה בדרך רמז: "אנכי ארד עמך". "אנכי" מרמז לאמונה
* ב"אנכי ה' אלקיך" (שמות כ, ב), כלומר, עם האמונה יכול אתה
אפילו לרדת למצרים, מקום הקליפות והטומאה, ואם כך תעשה, שתוד
לשם עם האנכי שהיא האמונה - תזכה גם ש"ואנכי אעלך גם עלה",
ומובנו שרק עם האמונה תוכל לצאת משם, כי רק האמונה בכוחה להוציא
את האדם אפילו מעומקי הקליפות ומקום הטומאות, מקומות שאין כח
אחר המסוגל להוציא משם

Covering our eyes during Shema may be the most
adhered-to custom of all. What is the source for this ubiqui-
tous custom?

It seems that it is based on a passage in the Talmud
(Berachos 13b) that relates that Rabbi (Rav Yehudah HaNasi)
would pass his hands over his eyes while he recited Shema.
This teaching is cited as a custom by the Mechaber in the
Shulchan Aruch (61:5), who explains that we cover our eyes
to enable us to concentrate on the words we are reciting.

But a Zohar on this week's parashah seems to intimate
that there is deeper significance to this custom.

When Yaakov saw the wagons that Yosef had sent, with
a request that he descend to Egypt with his entire family, he
was concerned. Egypt was the epicenter of immorality in the
world, and he was worried that his family would be affected
by the impurity that raged rampant in Egyptian society.
Hashem told him, "Have no fear of descending to Egypt, for
I shall establish you as a great nation there. I shall descend
with you to Egypt, and I shall also surely bring you up; and
Yosef shall place his hand on your eyes" (46:3-4). The simply
understanding of the last portion of this pledge is that Yosef,
as viceroy of Egypt, would be able to care for Yaakov.

In the introduction to She'eilos U'Teshuvos Kol Aryeh (writ-
ten by a disciple of the Chasam Sofer), the author explains
this Zohar based on the Talmudic teaching (Pesachim 50a)
that Olam Hazeih (This World) differs from Olam Haba (the
World to Come) in that nowadays, when we receive good
news, we recite the blessing of HaTov VeHaMeitiv (Who Is
Good and Does Good), but upon receiving bad news, we
recite Dayan HaEmes (the True Judge). In Olam Haba, we will
recite only HaTov VeHaMeitiv.

כלל, וראית יוסף הדק על זה שנשאר
נקדושה שהיה מדבר בלשון הקודש, והיינו
שהדיבור נשאר שלם, ואם הדיבור הוא
בשלימות זה סימן שלא נפגם הקדושה כלל,
כי תחילת פגם בעיני קדושה מתחיל בדיבורו
של אדם, ועל ידי זה נפגם כל הקדושה, שהרי
ע"י הדיבור נעשה האדם 'נפש חיה', כד"כ
(בראשית ג, ו) 'ויפח בנפשו נשמת חיים ויהי
האדם לנפש חיה, וכ' שם התרגום 'לרוח
ממללא', היינו שהרוח ממללא עושה האדם
לנחמת חי, וזה כאשר הדיבור נקדושה, וזה
הכונה עוד יוסף חי, שעדיין זו הנשמת חיים,
והוא נפש חיה בדיבור נקדושה. וזה הפי'
זמה שהוכיח יוסף הדק שהדיבור נשאל
נקדושה, מזה שדיבר בלשון הקודש, והקי'

וצריכים לשמור את הדיבור שיהי נקדושה
וכד' לזכות שהשליטה הקדושה תהי'
עמנו בגלות. כד' (דברים כג, טו) 'ולא יראה
בך ערות דבר ושב מאחריך' ודרשו חז"ל
(ירושלמי תרומות פ"א ה"ד) ערות דיבור. ויש
לרמז 'אנכי ארד עמך מצרימה' עולה
בגימטריא ל'שון הקודש', וזה הוא התנאי על
קיום הצטמח, ו' שהי' הדיבור נקדושה. וזה
הוא עבודת האדם בגלות, לזכות שיהי'
'כי אתה עמדי', שגם בחשכות הגלות לא יהי'
* לנו ממה לפחד, לא אירא רע, התנאי הוא
שהי' שמור נקדושה הדיבור.

Tzlach (written by the Noda BiYehudah, Rav Yechezkel
Landau) points out that the Talmud (Eruvin 19a) states that
even in Olam Haba, the wicked will praise Hashem for being
a Righteous Judge. Why, then, does the Talmud state that the
blessing of Dayan HaEmes will no longer be recited?

He answers that the difference between the two worlds is
that in Olam Hazeih, when we experience problems or tragic
events, we perceive them as being difficult or tragic. We know
in our minds that a Jew should believe that ultimately, every-
thing is for the best, but since the event seems bad to us, we
recite Dayan HaEmes, proclaiming that even though we are
saddened by the news, we realize that Hashem is a just Judge.
In Olam Hazeih there seems to be a dichotomy between
"good events" and "bad events."

In Olam Haba, we will be able to see the reality: every-
thing Hashem does is for good, and there is no bad. What
we perceive as bad is simply something we can't understand
because we don't know Hashem's profound reasons for
allowing it to take place. Indeed, even in Olam Hazeih there
have been tzaddikim throughout the generations who were
able to say with full conviction "gam zu letovah — this too
is for good," because they were able to appreciate that even
if they didn't understand exactly why something happened,

they knew that everything Hashem does is only for the best.
* In Olam Haba, says the Tzlach, we will all see every event
in the context of Hashem's plan, and we will understand why
everything is "good." In those Days to Come, even when we
witness something we would now consider "bad," we will be
capable of reciting HaTov VeHaMeitiv.

For now, however, we are in *Olam Hazei*, where we perceive tragedy and bad events, so we recite *Dayan HaEmes*.

The Talmud states that when Moshe asked, "*Hareini na es kevodecha* — show me, please, Your Glory" (*Shemos* 33:18), he essentially meant to ask the age-old question: "Why do righteous people suffer and wicked people prosper?"

What was Hashem's answer?

"Behold! There is a place near Me; you may stand on the rock. When My Glory passes by, I shall place you in a cleft of the rock; *I shall shield you with My hand until I have passed. Then I shall remove My hand and you will see My back, but My face may not be seen*" (ibid. vs. 21-23).

Chasam Sofer explains that "seeing Hashem from the front" would mean understanding things while they are happening. Hashem was telling Moshe that a human cannot understand events in this world in "real time." One can see Hashem only "from the back": In hindsight, even we mortals can look back and understand certain events.

Despite our lack of understanding, however, we must be able to proclaim that even if we can't fathom why certain events occur, we know that Hashem is orchestrating them out of kindness, not to hurt us.

And we do indeed make that proclamation twice daily. In *Shema* we say *Hashem Elokeinu Hashem Echad*. We know that the Tetragrammaton (*yud-hei-vov-hei*) is the Name that represents Hashem's Attribute of Mercy, and the Name *Elokeinu* represents the Attribute of Strict Judgment.

When we say *Shema*, we are saying, "Understand that Hashem (the Merciful God) and *Elokeinu* (the God of

Judgment) are Hashem Echad — One. Although Hashem at times appears merciful and at times seems to be meting out harsh, exacting justice, He is Hashem Echad, He is One merciful God, who wants the best for us at all times."

This, explains *Kol Aryeh*, is why we cover our eyes during *Shema*. There are times when we simply cannot understand events that occur around us. There are too many troubles before our eyes to allow us to truly believe the testimony we are about to recite, proclaiming that all is coming from the One Merciful God and is therefore inherently good. We cover our eyes, just like Hashem shielded Moshe, so that even though we cannot see "the front of Hashem" and understand the events occurring around us, we are able to proclaim that all He does is for the best.

If ever a person could attest to the fact that all that Hashem does is good, says *Kol Aryeh*, Yosef is that person. He was hated by his brothers, thrown into a pit, sold as a slave, libelously framed by his master's wife, and languished in a dungeon for 12 years. But it was being in that dungeon that allowed him to become known to Pharaoh, and he then emerged to become second only to the king, and he was able to sustain all of Egypt and eventually save his brothers and all their families from starvation.

In the end, he was able to bear witness that all that happened to him was indeed for the best.

When it came time for Yaakov to descend to Egypt, he was rightly concerned about the ensuing bitter exile that Hashem had told Avraham would commence. Hashem reassured him by saying, "Yosef will place his hands over your eyes." Yosef will help you realize that with all the trauma and trouble we must undergo, all is for the best.

And Yosef's hand over the eyes — like Rav Yehudah HaNasi's and our own hands until this very day — reveal what the *Zohar* dubs "the secret of *Krias Shema*": No matter how dismal things may seem to us, it all comes from the One merciful God Who wants the best for us.

תשובה 45

בגב תשובת ויוסף ישית ידו על עיניו. כאן נאמרה התשובה לכל המציאות של חיי עם ישראל שרוב ימיהם בגלות ובאפלה, תחילה בגלות מצרים ואח"כ בכל הד' גליות שתמיד הם בחשכות. התשובה לזה היא ויוסף ישית ידו על עיניו. כמו שאצל יוסף אחר שעלה לגדולה ונעשה מלך על מצרים נתגלה שכל היסורים שעברו עליו היו אמצעים למטרה להביאו אל כל הגדולה הזאת, להיות מולך על ארץ מצרים שהיתה המלכות המושלת בכיפה בכל העולם, ולא היתה אפשרות שיגיע לכך לולא כל היסורים והצרות שעברו עליו. כן הוא גם בכללות עם ישראל, שעוברים כ"כ הרבה צרות בגשמיות וברוחניות אבל הכל מיועד להביא אל המטרה שיהיו העם הנבחר. הדוגמא של יוסף היא הציור על כל מציאותו של עם ישראל שסובלים כ"כ הרבה בכל הד' גליות, ועולה על כולנה הגלות האחרונה, כמו שאמרו חז"ל

הלכה 46 פרשת ויגש והלבוב סט

יעקב א זיירדמו לנזרים קרא שמע ישראל, כאשר הביא רש"י בשם חז"ל (בראשית מו, ט), והמפרשים נקטו כי ה"י או זמן קריאת שמע, ואח"כ זללה"ה בספרו האריך לצאר באופן אחר, וזכרנו מיושב למה דייקא יעקב א קרא או ק"ש ולא יוסה"ש, עיי"ש. ואף אנו נאמר לזכרנו, כי יעקב א צעם כניסמו לערות הארץ, שאו היתה התחלת הגלות, קיים הנושא של 'אנכי ארד עמך', וקרא או ק"ש, וזוה הכניס הכח לדורות, שזני ישראל בכל מקום שהם יהי' זיכולתם לקבל עליהם תוך הגלות עומ"ש, וזוה יקל מעליהם הגלות, וזוה יסויקו מעמד בגלותם, והכל מכה אותה קריאת שמע שקרא יעקב א. ולכן דייקא יעקב א קרא או ק"ש ולא יוסה"ש. ניסוד הדברים כי הק"ש ה"י הכנה לגלות מצואר בשם משמאל (תע"ב) באופן אחר עיי"ש.

ויבינו במקרא פרשת ויגש

המפרשים נתחבטו בלשון זה, דכפשוט ר"ל שיקללהו, וא"כ מהו דנקט בהאי לישנא ישית ידו על עיניו.

ונראה בס"ד לפרש ע"פ מ"ש חז"ל במדרש "אמר הקב"ה אותה יד שלא שימשך בעבירה תבא ותנתן על עיניו כדי שידעו הכל שהוא נקי מאשת פוטיפר". הרי דהשתת היד על עיניו של יעקב היא כפשוטו. ונראה דדבר זה נתקיים כפשוטו כאשר נראה יוסף ליעקב ובכה על צואריו, שדרשו חז"ל שאו קרא יעקב אבינו ק"ש ויחד שמו ית, ונתקשו בזה למה יוסף לא קרא, ולכאוי הדברים בפשוטם דיוסף נשתתף ביחודו של יעקב אבינו כאשר נפל על צואריו וקרא יעקב אבינו ק"ש נשתתף יוסף עם יעקב בקבלת עומ"ש זו, כאשר האב קורא ק"ש והבן מקבל עומ"ש ואומר ברשכמל"ו, ואז יוסף שם ידו על עיניו של יעקב כשקרא ק"ש לומר שאף הוא מקבל העומ"ש עמו, וזהו דיוסף ישית ידו על עיניו" והיינו בקבלת העומ"ש של יעקב אבינו, וזוהי הכשורה הגדולה ביותר שיכל הקב"ה לכשרו בדרגתו של יוסף העומד בצדקו בדרך ישראל וביקנות אמרי"י "הבן נעקד והאב קורא את שמע" וזו היתה ממש הפגישה הזו שבידו נפשו לר' במחשבת יחודו ויעקב אבינו קורא את שמע, והדברים מזהירים